

ΣΤΑ ΙΟΟΧΡΟΜΑ ΤΟΥ ΛΕΝΙΝ

Ο Β. Ι. ΛΕΝΙΝ ΚΑΙ ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΔΙΚΑΙΟ

Παναγιώτη Τριζόπουλου

Πολύπλευρη, πλούσια, ευεργητική και αποτελεσματική ήταν η συμβολή της μεγαλοφυΐας του Λένιν στην αλματώδη ανάπτυξη και εξέλιξη των κοινωνικών επιστημών. Στο άρθρο αυτό ασχοληθούμε μόνο με μία πλευρά της πνευματικής δημιουργίας του Λένιν, με την τεράστια επίδραση των ιδεών του στις διεθνείς σχέσεις και ειδικά στο Διεθνές Δίκαιο. Ο Λένιν ασχολήθηκε επανειλημμένα με ζητήματα των διεθνών σχέσεων και έθεσε τις βάσεις της σοβιετικής εξωτερικής πολιτικής. Το χαρακτηριστικό γνώρισμα της επίδρασης των ιδεών του Λένιν στις διεθνείς σχέσεις έγκειται στο γεγονός ότι οι ιδέες του συνέβαλαν κατά πολύ στον εκδημοκρατισμό των αρχών του Διεθνούς Δικαίου και στη δημιουργία καινούργιων αρχών του δικαίου αυτού. Είναι αυτονόητο, ότι μία τέτοια δημιουργική συμβολή του Λένιν δεν είναι δυνατό να ξεχωριστεί από την όλη επίδραση που άσκησε στις διεθνείς σχέσεις ή μεγάλη Οχτωβριανή Σοσιαλιστική Επανάσταση και κατόπιν η εξωτερική πολιτική του σοβιετικού κράτους.

Για να γίνει πιο κατανοητή η επίδραση του Λένιν στο Διεθνές Δίκαιο θα ήταν σκόπιμο να αναφερθούμε σύντομα στο ιμπεριαλιστικό Διεθνές Δίκαιο, που ίσχυε στις διακρατικές σχέσεις πριν από την επανάσταση του Οχτώβρη. Όπως κάθε κοινωνικό σύστημα έτσι και ο προμονοπωλιακός καπιταλισμός είχε το δικό του Διεθνές Δίκαιο. Στη διάρκεια των εθνικοαστικών επαναστάσεων κατά του φεουδαρχισμού δημιουργήθηκαν νέες αρχές του Διεθνούς Δικαίου: η κυριαρχία των κρατών, η ισοτιμία των κρατών, η μη ανάμιξη στις εσωτερικές υποθέσεις και η έδαφική άκεραιότητα. Με το πέρασμα όμως του καπιταλισμού από το προμονοπωλιακό στο ιμπεριαλιστικό του στάδιο, άλλαξε και το περιεχόμενο του κλασικού Διεθνούς Δικαίου, που μεταβλήθηκε σε ιμπεριαλιστικό Διεθνές Δίκαιο ή καλύτερα σε ιμπεριαλιστική διεθνή παρανομία. Τα έθνη χωρίστηκαν σε «πολιτισμένα» και «μη πολιτισμένα», κλεινονταν συμφωνίες που άποσκοπούσαν στην κατανομή ζωνών επιρροής, οι κατακτητικοί και άποικιακοί πόλεμοι διαδέχονταν ο ένας τον άλλο, και σαν ανώτατη έκφραση της κρατικής κυριαρχίας θεωρούνταν το Jus ad bellum (τό δικαίωμα του πολέμου). Κάθε στρατιωτικά ισχυρό κράτος είχε το δικαίωμα κήρυξης πολέμου. Ο Λένιν έγραφε, ότι ο διαχωρισμός όλων των λαών της γης σε καταπιεστές και καταπιεζόμενους, αποτέλεσε το χαρακτηριστικό γνώρισμα του ιμπεριαλισμού,¹ και ότι στις διεθνείς σχέσεις επικρατούσε η άρχαιότητα των μεγάλων δυνάμεων και η πολιτική εξανδραποδισμού των ξένων εθνών.²

Τεράστια αλλαγή του Διεθνούς Δικαίου επέφερε η επανάσταση του 'Οχτώβρη. Δίπλα στις νομοτέλειες του καπιταλιστικού συστήματος, άρχισαν να ισχύουν οι άρχές της ιμπεριαλιστικής διεθνούς παρανομίας. Καινούργιες άρχές του διεθνούς δικαίου δημιουργήθηκαν: η αυτοδιάθεση των λαών, η απαγόρευση της ένοπλης έπιδρομής και η ίσοτιμία των δύο κοινωνικών συστημάτων στις διεθνείς σχέσεις. Οι ιμπεριαλιστικές χώρες δέν ήταν φυσικά πρόθυμες ν' αναγνωρίσουν αυτές τις άρχές πού, μέ τό πέρασμα του χρόνου και σάν αποτέλεσμα του επίμονου αγώνα πού διεξήγαγε η σοβιετική έξωτερική πολιτική, έγιναν βάση του σημερινού οικουμενικού, γενικά δημοκρατικού και αντιιμπεριαλιστικού Διεθνούς Δικαίου. Τό νεαρό σοβιετικό κράτος έφάρμοσε τις παραπάνω άρχές στις σχέσεις του μέ τά γειτονικά, καθώς και μέ άλλα άστικά κράτη. Τό περιεχόμενο των άρχων του κλασικού Διεθνούς Δικαίου άρχιζε νά αλλάζει. Διατηρήθηκε μόνο η δημοκρατική πλευρά του. Λογούχάρη, δέν άνήκε πιά στην άρχή της κρατικής κυριαρχίας τό δικαίωμα του πολέμου.

1. 'Η ειρηνική συνύπαρξη-βάση του οικουμενικού Διεθνούς Δικαίου

'Ακόμα πριν από την επανάσταση του 'Οχτώβρη ασχολήθηκε ό Λένιν, στό άρθρο του: «Γύρω από τό σύνθημα των Ένωμένων Πολιτειών της Εύρώπης»,³ μέ τή νομοτέλεια της άλματώδους ανισόμετρης οικονομικής και πολιτικής εξέλιξης του καπιταλισμού στό στάδιο του ιμπεριαλισμού. 'Από τή νομοτέλεια αυτή άπορεί τό συμπέρασμα, ότι ό σοσιαλισμός δέν θά νικήσει ταυτόχρονα σέ όλες τις χώρες του κόσμου. 'Ο Λένιν ασχολήθηκε σέ πολλά έργα του μέ τό ζήτημα της εφαρμογής της πολιτικής της συνύπαρξης στις σχέσεις του πρώτου σοσιαλιστικού κράτους του κόσμου μέ τις καπιταλιστικές χώρες. "Όταν άποκρούστηκε η ιμπεριαλιστική έπιδρομή, ό Λένιν έγραφε: «'Επιθυμούμε νά συνδεοϋμε μέ όλους τους λαούς». ⁴ Τό Δεκέμβρη του 1919 στή διάρκεια του έβδομου Πανρωσικού Συνεδρίου των Σοβιέτ ό Λένιν υπογράμμισε τήν έτοιμότητα και τήν προθυμία του σοβιετικού λαού «νά ζήσει ειρηνικά μέ όλους τους λαούς». ⁵ 'Ο Λένιν έπαιρνε υπόψη τήν αντικειμενική αναγκαιότητα της σύναψης πολύπλευρων οικονομικών σχέσεων μέ όλες τις χώρες. «'Υπάρχει—έγραφε—μιά μεγαλύτερη δύναμη από τήν έπιθυμία, τή θέληση και τήν άπόφαση όποιωνδήποτε έχθρικών κυβερνήσεων και τάξεων. Αυτή η δύναμη είναι οι γενικές σχέσεις της παγκόσμιας οικονομίας, πού τους αναγκάζουν νά συνάπτουν σχέσεις μ'έμας». ⁶ Τόν έρο όμως «ειρηνική συνύπαρξη» τό χρησιμοποίησε για πρώτη φορά σέ μιάν όμιλία του στις 17 'Ιούνη του 1920 ό τότε έπίτροπος έξωτερικών υποθέσεων Τσιτσέριν, λέγοντας: «Τό σύνθημά μας ήταν και παραμένει τό ίδιο: ειρηνική συνύπαρξη μέ όλες τις κυβερνήσεις, όποιες και άν είναι αυτές». ⁷ 'Η πολιτική της ειρηνικής συνύπαρξης εφαρμόστηκε άποτελεσματικά, όταν υπογράφηκε άνάμεσα στό πρώτο σοσιαλιστικό κράτος του κόσμου και τή Γερμανία η συμφωνία του Ραπάλλο, στις 16 'Απρίλη του 1922, πού άποτελοϋσε τό πρώτο έπίσημο κείμενο πού καθόριζε τις σχέσεις μεταξύ κρατών διαφορετικών κοινωνικών συστημάτων. Αυτή η συμφωνία στηριζόταν πέρα για πέρα στις άρχές του δημοκρατικού Διεθνούς Δικαίου.

'Η άρχή της ειρηνικής συνύπαρξης κατοχυρώθηκε άργότερα στην προμετωπίδα και στό πρώτο άρθρο του Καταστατικού Χάρτη του ΟΕΕ, όπου καλοϋνται τά κράτη νά «συνυπάρχουν ειρηνικά σάν καλοί γείτονες» και νά φροντίσουν, ώστε «ν' αναπτυχθούν άνάμεσα στα έθνη φιλικές σχέσεις». ⁸ 'Ετσι διαπιστώνουμε, ότι στον Καταστατικό Χάρτη του ΟΕΕ κατοχυρώνεται τό άπαύγασμα—άντανάκλαση της αντικειμενικής αναγκαιότητας—της μεγαλοφυΐας του Λένιν.

'Η σπουδαιότητα της εφαρμογής της ειρηνικής συνύπαρξης έξαίρεται και